

STRESZCZENIE

Przedmiotem niniejszej rozprawy jest opis wybranych klas przymiotników odrzeczownikowych w trzech językach słowiańskich, reprezentujących trzy podgrupy: w rosyjskim, w polskim oraz w macedońskim. W centrum rozprawy jest przede wszystkim analiza i opis konfrontatywny derywatów z formantami podstawowymi, którymi są: w języku rosyjskim *-ный, -ский, -овый*, w języku polskim *-owy, -ny, -ski*, w języku macedońskim *-ски, -ен, -ов*. W każdym z wymienionych języków sufiksy te są najbardziej produktywnymi formantami wykorzystywanymi w derywacji przymiotników desubstantywnych. Przymiotniki z tymi formantami stanowią w każdym z tych języków klasy liczne, stale pomnażane o nowe derywaty. Ponadto powyższe formanty są niewyspecjalizowane znaczeniowo, a więc derywaty z tymi formantami nie stanowią typów słowotwórczych. Podstawę materiałową moich badań stanowią słowniki ogólne opisywanych języków

Analiza dotychczasowych opracowań poświęconych słowiańskim przymiotnikom odrzeczownikowym prowadzi do wniosku, że zarówno w pracach dotyczących poszczególnych języków słowiańskich, jaki i w pracach o charakterze konfrontatywnym na pierwszy plan wysuwa się zagadnienie sposobu opisu znaczeń kontekstowych derywatów.

Osobne miejsce zajmuje w rozprawie analiza znaczeń kontekstowych derywatów, to znaczy analiza relacji między przymiotnikiem a rzeczownikiem określanym. Dotychczas interesujące mnie przymiotniki odrzeczownikowe były opisywane według rozmaitych koncepcji słowotwórczych, które w ujęciu syntetycznym zostały przedstawione w gramatykach akademickich poszczególnych języków słowiańskich. Za najwłaściwszy dla celów analizy konfrontatywnej, mimo znanych niedoskonałości, uznaję model opisu derywatów przyjęty w *Gramatyce współczesnego języka polskiego. Morfologia* autorstwa Krystyny Kallas, na który składają się relacje rzeczownika podstawy oraz rzeczownika określanego. Podobnie jak w GWJP, wykorzystuję parafrazy grup $A(N_{\text{podst}})N_{\text{okr}}$ (gdzie N_{podst} to rzeczownik motywujący, a N_{okr} to rzeczownik określany). Konieczność takiego opisu materiału wynika z tego, że analizowane w rozprawie klasy przymiotników odrzeczownikowych tworzone są przy pomocy niewyspecjalizowanych funkcyjnie formantów, a zatem są niesamodzielne semantycznie i składniowo. Analiza znaczeń kontekstowych pozwala na opis znacznie dokładniejszy od przypisywanego derywatom znaczenia ogólnego wyrażonego formułą typu 'odnoszący się do tego, co nazywa rzeczownik podstawy', mianowicie pozwala na wyodrębnienie znaczeń szczegółowych, takich jak np. 'podobny, taki jak to, co nazywa podstawa słowotwórcza', 'zrobiony, wykonany z tego, co nazywa podstawa słowotwórcza' i innych.

Pracę zamyka obszerny rozdział poświęcony analizie konfrontatywnej trzech języków ze względu na wszystkie uwzględnione w pracy parametry.

10.06.2022
Małgorzata
Jędrzejko